

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku S. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 stycznia 2021 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2020 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 4 października 2019 r., zmienił ten wyrok i oddalił odwołanie S. B. od decyzji organu rentowego zobowiązującej go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 3.359,29 zł.

Odwołujący się S. B. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 kwietnia 2020 r., jednakże Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2020 r. odrzucił ten środek zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 50.000 zł, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż 10.000 zł. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że poza wyżej wymienionymi kategoriami spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych (o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego), w każdej innej sprawie o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, sprawa, w której odwołujący się wniósł skargę kasacyjną, nie należy jednak do kategorii, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Jej przedmiotem jest bowiem obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, wobec czego dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia w wysokości co najmniej 10.000 zł. W skardze wartość przedmiotu zaskarżenia została natomiast oznaczona na kwotę 3.360 zł, a więc niesięgającą wymaganego progu. Dlatego też skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c.

Odwołujący się S. B. wniósł do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 14 sierpnia 2020 r., zaskarżając to postanowienie w całości i zarzucając mu naruszenie art. 398² § 2 k.p.c., polegające na błędnym przyjęciu, że dla dopuszczalności skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 kwietnia 2020 r. wartość przedmiotu sporu musi wynosić co najmniej 10.000 zł, podczas gdy w niniejszej sprawie skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Uzasadniając ten zarzut, żalący się przypomniał treść art. 398² § 1 k.p.c. (określając go jednak jako art. 398² § 2 k.p.c.) oraz podkreślił, że „w niniejszej sprawie przedmiotem zaskarżania było przyznanie prawa emerytury osobie

upoważnionej do odbioru emerytury za życia emerytki po jej śmierci, a więc skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia”.

Żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia „w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznawane w niniejszym postępowaniu zażalenie jest nieuzasadnione. Przede wszystkim należy bowiem zauważyć, że żalący się powołuje w podstawie zaskarżenia art. 398² § 2 k.p.c., w myśl którego skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach: 1) o rozwód, o separację, o alimenty, o czynsz najmu lub dzierżawy oraz o naruszenie posiadania; 2) dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent; 3) rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym. Tymczasem przepis ten nie stanowił, co jednoznacznie wynika z pisemnych motywów zaskarżonego postanowienia, podstawy prawnej rozstrzygnięcia zawartego w tym postanowieniu.

Jeśliby jednak przyjąć, że intencją żalącego się był zarzut naruszenia – powołanego przez Sąd Apelacyjny – art. 398² § 1 k.p.c., na co zdaje się wskazywać fakt przytoczenia treści tego właśnie przepisu w uzasadnieniu zażalenia, to trzeba podkreślić, że przepis ten określa regułę, zgodnie z którą o dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia. Posłużenie się w zdaniu drugim art. 398² § 1 k.p.c. zwrotem „jednakże” oznacza z kolei, że zdanie to przewiduje wyjątki od wspomnianej reguły, które w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczą wyłącznie spraw „o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty” oraz „o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego”. Stosownie do reguł wykładni, jasne jest zatem, że katalog spraw, w których przysługuje skarga kasacyjna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, nie podlega interpretacji rozszerzającej. Wbrew odmiennemu stanowisku żalącego się, przedmiotem sporu, a więc również przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie, nie było wszakże przyznanie bądź wstrzymanie emerytury, co należy rozumieć jako przyznanie prawa do emerytury w sytuacji, w której świadczenie w ogóle nie było

przyznane, bądź wstrzymanie wypłaty przyznanego uprzednio świadczenia na skutek wystąpienia okoliczności wymienionych w art. 134 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prawo do emerytury, którego beneficjentem była J. B., a nie żalący się, nie było bowiem kwestionowane, zaś decyzja organu rentowego zobowiązywała żalącego się do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z tej przyczyny, że nie był już on uprawniony do jego pobrania w imieniu świadczeniobiorczyni w związku z wygaśnięciem na podstawie art. 101 § 2 k.c. udzielonego mu wcześniej pełnomocnictwa pocztowego. Sytuacja, w której żalący się pobrał świadczenie mimo że jego pełnomocnictwo wygasło, oznaczała więc, że świadczenie zostało wypłacone osobie innej niż uprawniona do jego poboru. Dlatego sprawa zainicjowana decyzją organu rentowego zobowiązującą taką osobę do zwrotu wypłaconego świadczenia z całą pewnością nie jest sprawą o przyznanie lub o wstrzymanie emerytury w rozumieniu art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., wobec czego o dopuszczalności skargi kasacyjnej w takiej sprawie decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, które nie może być niższa niż 10.000 zł.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie ulega jednak wątpliwości, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi zaledwie 3.360 zł. Ma zatem rację Sąd drugiej instancji, przyjmując, że skarga kasacyjna w tej sprawie jest niedopuszczalna.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.